

"Au va, pares, això no és just!"

Es parla de la **difícil adolescència**, però l'interval d'abans d'arribar-hi tampoc està exempt de reptes

ESTHER ESCOLÁN

FOTO: CRISTINA CALDERER

Llei de vida. En un moment o altre, i sense gairebé adonar-nos-en, els fills passen de la més tendra infància a la més convulsa adolescència. Entremig, però, encara toca superar una època de trànsit que, generalment, ve marcada per la incomprensió preadolescent i el desconcert dels progenitors.

La majoria de pares i mares gaudeixen de veure els fills créixer sans i feliços, sense perdre de vista que tard o d'hora arribarà un dels moments de més incertesa: l'adolescència. "Abans, però, caldrà que s'enfrontin a una etapa plena de contrastos, en què els infants volen créixer i experimentar per ells mateixos mentre encara han de bregar amb el seu jo més infantil", avança la psicomotricista educativa i terapeuta Meritxell Giralt.

Així, el futur adolescent passa de l'alegria a l'ansietat en un tres i no res, de jugar plàcidament amb els seus iguals a avorir-se de tot, d'exercir de petita paparra amb els papes a no voler saber-ne res, a manifestar en més d'una ocasió que ningú el comprèn i a no trobar consol en els seus pares, fins aquell moment salvadors de les seves particulars angoixes. Giralt explica: "És totalment normal que, amb aquest panorama, els pares i mares se sentin perduts i vegin trontollar els valors i esquemes establerts fins aleshores; els nostres cadells ja no creuen a ulls clucs en la nostra paraula i tot ens ho rebaten".

Tot i que nombrosos experts situen aquesta època d'impàs entre els 10 i els 13 anys, el cert és que els nens i nenes enceten aquesta etapa cada cop

més aviat. "La infància s'acaba cap als 10 anys, però cada cop se'ns plantejen abans els problemes lligats amb la preadolescència. Per què? Perquè vivim en una societat en què els sistemes familiars i escolars obliguen l'infant a madurar abans d'hora: maduratívament no se senten preparats, però les grans expectatives dipositades pels pares i un sistema educatiu tan reglat els fan anar molt més de pressa, tot i que ells no ho farien així de manera natural", apunta el doctor Jordi Sasot, psiquiatra infantil i juvenil.

Aquest fet també el constata la Dulce Pelegrín, mare de la Naiara, de 9 anys: "Ens demana un mòbil, o maquillar-se, i li fem veure que no és prou gran per a tot això. Es fixa sistemàticament en les seves amigues, es compara amb elles, i si tu no els ho concedeixes, et converteixes en la dolenta de la pel·lícula. Volen créixer massa de pressa i, sincerament, mirant enrere, jo no em reconec en la meva filla".

Nous models

Fins als 7 o 8 anys els infants assumeixen de manera natural tots els valors, normes, esquemes, rutines i models

PACIÈNCIA. Serà una virtut clau, juntament amb la constància, per superar aquesta etapa vital dels fills.

"Viuen un conflicte intern i no saben com gestionar-lo", diu la terapeuta Meritxell Giralt

"Busquen manipular-nos, però hem de ser més forts", alerta Jordi Sasot, psiquiatra

fixats pels seus pares –fins ara intocables– i, malgrat que de vegades es rebel·len, els progenitors continuen tenint la situació sota control. Però... què passa quan el nen descobreix que existeix una realitat més enllà del seu nucli familiar?

"Etapa operativa"

En aquesta primera etapa de l'adolescència, que diversos autors, com la pedagoga germana Rebeca Wild, anomenen *etapa operativa*, és quan el nen comença a trencar la membrana que fins ara l'uneix tan clarament amb els seus progenitors i comença a descobrir el món per ell mateix, però sense perdre de vista el nucli familiar, que li aporta seguretat i estabilitat. Mentrestant, va provant, connecta els seus propis coneixements amb les seves noves vivències, connecta emocions... Wild ho sintetitza així: "L'infant agafa distància amb tot el que ha anat incorporant automàticament com a inqüestionable, i així pot reflexionar sobre les seves vivències i començar a crear els seus propis criteris".

Fins que arriba la preadolescència, tots ens hem acomodats a unes dinàmiques, tant els fills com els pares. I, de sobte, tot salta pels aires. "De tant observar l'entorn el nen necessita recol·locar tot el que té a dins, ha de fer encaixar les peces i situar-se ell mateix en aquesta nova realitat. Tot això necessita estones de recolliment; comencem a veure com deixen de comunicar-se amb nosaltres, com comencen a guardar-se les coses, a buscar estones de soledat, marquen distàncies amb els adults i prefereixen les relacions entre iguals que

han establert per ells mateixos", remarca Giralt.

Pols continu

Entre les actituds més freqüents i del tot normals –un aspecte clau– trobem la queixa sistemàtica, que no se senten realitzats ni contents per res, que s'avorreixen i estan gelosos fins a l'extrem quan abans eren molt més tolerants, que qüestionen contínuament tot el que se'ls diu... "Es queixa per tot, no li agrada ni el diverteix res, tot ho sap i tu no tens idea de res; en funció del context canvia d'estat d'ànim en un tres i no res, passa de l'alegria a un pessimisme inaudit... Ara només vol manar, en absolut complir les tasques encomanades". Així explica el Rafael Alcaide, pare del Iago, de 9 anys, l'etapa que travessa el nano des d'en fa gairebé dos. "A més, és curiós perquè d'altra banda no deixa de ser el nano alegre, afectuós, tolerant que continua reclamant-

te i buscant la figura paterna cada dos per tres. És per parar boig!"

Amb els germans, sobretot si són més petits i els senten a anys llum, la cosa no millora. "Em retreu contínuament que sóc més afectuós amb el seu germà o que no el tinc a ell en compte a l'hora de triar la pel·lícula que veurem tots junts al sofà aquella tarda", explica el Rafael. La Dulce Pelegrín ho ratifica: "Com se m'acudi donar-los de postres maduixes, que és la fruita preferida de la petita, ja hem begut oli! I durant l'aniversari de la petita ja la tinc de morros tot el dia!"

En aquesta muntanya russa de sentiments i emocions, que són les que ens fan sentir frustrats, qüestionats o menyspreats com a pares, cadascú porta la preadolescència dels fills com pot. Sobre aquest tema, Alcaide comenta: "Intento demostrar tota la naturalitat possible, però de vegades el meu fill aconsegueix treure'm de polleuera. No escolta

ETAPES. El Iago, de gairebé 10 anys, ja està totalment immers en una preadolescència rebel, i no posa les coses fàcils al Rafael, el seu pare. El seu germà, el Joel, de 8, també comença a apuntar maneres.

res!" La Dulce apunta que el seu marit i ella intenten "donar-li el seu espai i no caure en el parany, però de vegades no es pot evitar i hi acabes topant".

Reclamen atenció

Totes aquestes discussions i conflictes tenen un denominador comú, que és el conflicte intern que l'infant viu en primera persona entre el seu jo intern i el seu jo explorador. "Comencen a construir les seves pròpies relacions, arriben els primers amors, alhora que experimenten canvis físics i hormonals que no entenen. Se senten incompresos, tenen aversió per tot, es queixen per tot, demanen atenció quan menys ho esperem... I tot entra dins d'una normalitat perquè estan passant un conflicte intern i tampoc saben com gestionar-ho", observa Giralt.

Una manera de demostrar la seva contrarietat o inseguretats amb el que experimenten és la

queixa sistemàtica i repetir constantment que se senten incompresos pel seu entorn. Es tracta d'una manera més de cridar l'atenció i mantenir aquest pols constant amb els seus progenitors. "És increïble veure com la teva filla de nou anys et retreu que ets dolenta, que només t'agrada manar i que no li deixes fer res. Que no sap per què l'has portat al món per haver de viure així! Molts cops juguen amb el xantatge emocional com a moneda de canvi i he de sentir, després d'una discussió, que estima més el seu pare que a mi", reconeix resigada la Dulce. "Els saben que amb les queixes i les discussions criden la nostra atenció i busquen manipular-nos, però hem de ser més forts i contenir-nos emocionalment, no entrar en aquest joc. Cal analitzar què necessiten realment, no posar-se nerviosos i continuar mantenint el control", conclou el doctor Sasot. ■

Les claus de l'èxit

Distància i llibertat

Si preguntéssim quina és la recepta de l'èxit que afavoreix que els infants passin pel tràngol de la preadolescència amb el mínim d'angoixes possibles, de manera que madurin gradualment i al ritme que necessiten, de ben segur que els ingredients ideals serien l'acompanyament, la distància i la llibertat per part dels pares. En aquest sentit, la terapeuta Meritxell Giralt ho té força clar: "Si som conscients que és una etapa en què la criatura ha de trobar el seu lloc al món i que construirà coneixements propis i no ens desesperem ni ens sentim agredits com a pares, li donem el seu propi espai i no el coartem, no se sentirà incomprès ni fatigat per tot". Per tant, els pares i mares han d'acceptar que els fills estan construint la pròpia personalitat i els propis valors i que qüestionaran els models establerts fins ara. "Hem de saber relativitzar-ho, recordant quan nosaltres érem així, i anar-ho seguint des de la distància, amb amor i acompanyant-los des del respecte", afegeix Giralt.

El psiquiatre Jordi Sasot també apunta aquesta actitud com la més positiva perquè les dues parts en surtin airotes. "Cal respectar els canvis i les necessitats pròpies de cada infant, donar-los el seu espai i mantenir oberta la porta a la comunicació; observar i escoltar tot el que ens vulguin dir quan ells decideixen que volen parlar, i no obligar-los a fer-ho quan nosaltres vulguem". I afegeix: "Es transformen en petits adults amb una falta d'experiència brutal, que els fa no saber gestionar tots aquests canvis. Volen fer-ho ells, encertar o equivocar-se per ells mateixos. I els hi hem de deixar fer, gradualment".

L'explorador reprimit

Jaume Funes

Mares per força

Just quan l'administració sanitària dels Estats Units proposa l'accés amb 15 anys als anticonceptius d'emergència sense recepta, el ministre Gallardón torna aquí a la seva dèria de complicar la vida a les dones que no volen continuar amb una possible maternitat. Entre les seves propostes de retornar al passat hi ha la supressió de qualsevol avortament que no estigui dins de determinats supòsits i restringir el relacionat amb el dany psíquic per a la mare, que, amb la llei antiga, servia per a les adolescents.

Sense entrar a discutir la seva mania de perseguir els drets de les dones, voldria parlar avui de les adolescents que no han d'arribar a ser mares. Podem parlar, un altre dia, sobre com ajudar les adolescents que han de ser mares, però ara diré clarament que, en principi i llevat d'excepcions, les noies adolescents no han de ser mares. Menys encara si l'embaràs és conseqüència d'un accident enmig del seu procés d'aprenentatge de la sexualitat, un error en els seus descobriments de nous plaers. Si en alguna cosa intentem educar els adolescents és en la separació de sexualitat i reproducció, en la gestió dels riscos que comporta oblidar-se d'una de les parts. Si alguna cosa resulta difícil és aconseguir que tinguin aquella fracció de seny per protegir-se enmig de la turbulència dels desitjos.

Cada cosa al seu temps

Una adolescent no ha de ser mare perquè primer ha d'arribar a acabar el seu procés bàsic de construcció com a persona. La identitat que encara no té no pot esdevenir ser mare, que en tot cas se sumarà després. La complexitat d'una vida adolescent, d'experimentació i de construcció de noves relacions socials, de recerca del lloc en el món, no pot tenir la maternitat com a centre. Són temps per a altres preocupacions i responsabilitats. No hem de posar cap entrebanc a fer que un embaràs adolescent no continuï. S'han de poder protegir abans i accedir a solucions ràpides si la reproducció està en marxa. Fàcil no vol dir *només*. Tota ajuda farmacològica o mèdica hauria d'anar acompanyada de suport adult per obtenir finalment una sexualitat segura i sana.

Parlar de protegir un ens que suposadament és a l'embrí fa oblidar que, en interès superior del menor real, cal garantir que tot infant neixi amb la possibilitat de ser estimat i educat. Una garantia força impossible en una mare a la força, que no pot resoldre bona part de les necessitats seves i del seu fill.

Jaume Funes és psicòleg, educador i periodista

